

الگوی سوم بیش از تحسین نیازمند درک و همراهی است

تأملی در باب الگوی سوم زن

زهرا سادات رضوی علوی

دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی

انقلاب اسلامی پدیده‌ای بود که با وقوعش دو دسته از ویژگی‌ها و صفات را برای زنان نفی کرد. دسته اول صفاتی چون ناآگاهی، جهل، خانه‌نشینی، بی‌تفاوتی به محیط، ناتوانی در اثرگذاری بر خانواده و جامعه و دسته دوم صفاتی چون شکستن حریم حیا و عفت، تقلید از مردان، برابری خواهی، بی‌تفاوتی نسبت به خانه و خانواده. الگوی اول را زن شرقی و سنتی می‌نامیم و الگوی دوم را زن غربی. زنانی که در متن و بطن انقلاب و پس از آن در وقایع مختلف، گاه پیشرو و گاه پشتیبان نهضت بودند هم صفات دسته اول را به حاشیه راندند و هم صفات دسته دوم را نفی کردند. انقلاب اسلامی نوع دیگری از زن را به دنیای امروز معرفی کرد و آن را «الگوی سوم زن» نامید.

امروز با پیش رفتن انقلاب اسلامی و پیدایش عرصه‌های مختلف و پیچیده در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی، کشف و شناخت الگوی سوم زن انقلاب اسلامی کمی دشوارتر از گذشته شده است. اگر در زنان نسل اول انقلاب، نفی الگوی اول و دوم در صورتی ساده‌تر رخ می‌نمود، امروز به خاطر پیچیدگی‌های سبک زندگی، حاکمیت نظام اجتماعی جدید در حوزه زنان، مشکلات معیشتی و اقتصادی و تأثیر آن بر زیست زنان، درک و دریافت الگوی سوم و همچنین توان خلق آن سخت‌تر شده است. زن امروز اگر بخواهد الگوی اول و دوم را نفی و الگوی سوم را اثبات کند، باری مضاعف را باید به دوش بکشد؛ از سویی باید خود را در برابر هجوم نگاه‌های سنتی مفظ کند و از سویی مراقب باشد تا در هجوم تندبادهای مسموم غربی، اصالت خود را از دست ندهد. چنین زنی که جرأت‌مندانه وارد این عرصه شده است بیش از تحسین، نیاز به «درک» و «همراهی» دارد. این همراهی در وهله اول در «خانواده» و توسط «مرد» باید صورت پذیرد. بنای اسلام بر خانواده است و بنای خانواده بر زوجیت. هر استعدادی که می‌تواند در زن یا مرد به فعلیت برسد از مسیر زوجیت تحقق می‌یابد. پیش‌نیاز خلق الگوی سوم زن، شناخت پیچیدگی‌های این عرصه و توان بازتعریف نقش‌ها و تکالیف متقابل زن و مرد در این الگو و برقراری تعادل میان آن‌هاست و پیامد آن مجموعه‌ای از رفتارها، خلق و خوهای شیوه‌های زندگی است که نمایانگر تعامل و ارتباط مطلوب میان مرد و زن در الگوی سوم است.

از سویی دیگر فراموش نکنیم که الگوی سوم زن، اگرچه اصولی ثابت دارد اما در صورت‌هایی متنوع، متکثر و در طبقات مختلف اجتماعی، می‌تواند ظهور کند و هر زنی بر حسب استعداد، توان، علاقه، نقش و تکلیفی که در نسبت با خانواده و جامعه دارد، می‌تواند صورتی منحصر به فرد از این الگو را محقق سازد. بنابراین الگوی سوم، یک قالب یا کلیشه برای هم‌شکل شدن زنان نیست بلکه افقی است که هر زنی در امتداد آن می‌تواند زیست منحصر به فرد خود را در بطن زوجیت و درک و همراهی متقابل مرد، برپا سازد. ما امروز نیازمند آن هستیم که زوایای پنهان این الگو و صورت‌های تحقق یافته آن را بازنمایی کنیم تا یکی از مهم‌ترین دستاوردهای تمدنی انقلاب اسلامی بر همگان آشکار شود.

امروز با پیش رفتن انقلاب اسلامی و پیدایش عرصه‌های مختلف و پیچیده در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی، کشف و شناخت الگوی سوم زن انقلاب اسلامی کمی دشوارتر از گذشته شده است. اگر در زنان نسل اول انقلاب، نفی الگوی شرقی و غربی در صورتی ساده‌تر رخ می‌نمود، امروز به خاطر پیچیدگی‌های سبک زندگی، حاکمیت نظام اجتماعی جدید در حوزه زنان، مشکلات معیشتی و اقتصادی و تأثیر آن بر زیست زنان، درک و دریافت الگوی سوم و همچنین توان خلق آن سخت‌تر شده است.

زنان

نگاه نوبه زن ایرانی در «خط سوم»

بررسی مجله ویژه زنان ایرانی در قالب تلویزیون ملی

«خط سوم» برنامه جدیدی است که از شبکه دو تلویزیون پخش می‌شود. این محصول تازه، مجله تصویری زنان و خانواده است که به گفته سردبیر آن قرار نیست فقط از زنان و فقط با زنان حرف بزند. تا به امروز چند قسمت از این برنامه پخش شده و کم‌کم شمای کلی آن برای مخاطب مشخص می‌شود

ایرانی، که بعضاً ممکن است دارای خطا باشند، خط بزند و این بار زن ایرانی فعالانه خودش هویتش را به دیگران و جامعه نشان دهد. از سوی دیگر پس از برنامه «اردیبهشت» که سال‌ها پیش در صداوسیما پخش می‌شد، به نظر می‌رسد تاکنون برنامه‌های تخصصی ویژه مسائل زنان و خانواده و یا مخاطب نخبگانی در صداوسیما نداشته‌ایم و اکنون به نظر می‌رسد خط سوم بتواند خلأ چنین برنامه‌ای در صداوسیما را پر کند، هر چند که شاید پیش از این و بیش از این نیازمند چنین منابع محتوایی در این حوزه در رسانه ملی باشیم. اکنون باید سه‌شنبه‌ها و چهارشنبه‌های هر هفته شاهد پخش خط سوم از شبکه دو باشیم و ببینیم خط سوم در قاب رسانه ملی آیا می‌تواند حرف‌های پیشرو و تازه‌ای از ابعاد فرهنگی، اجتماعی و سیاسی زن ایرانی بزند؟

از کارشناسان و بدنه فعالان تشکل‌های دانشجویی بود؛ سارا عاقلی، زهرا سادات رضوی علوی و محدثه نصیری در کنار سحر دانشور، سردبیر خط سوم، از تشکل‌های دانشجویی حرف زدند. تأکید کارشناسان این گفت‌وگو بر جدی گرفتن دختران در فضای تشکلی بود و نقد آنها معطوف به ساختار مردانه تشکل‌ها در دانشگاه‌ها شد. شاید به این دلیل این برنامه در دومین قسمت خود به بررسی تشکل‌های دانشجویی پرداخت که تشکل‌های دانشجویی به عنوان اولین زیست و فعالیت جدی دانشجویان در جامعه دارای اهمیت هستند و اکنون نیز نیم بیشتر دانشجویان را و بخش مهمی از تشکل‌ها را دختران تشکیل می‌دهند.

شروع کار این مجله تصویری ویژه زنان در صداوسیما اتفاق مبارکی است تا روی تمام تعاریف کلیشه‌ای از زنان و دختران

فاطمه امی
خبرنگار

«خط سوم» برنامه جدیدی است که از شبکه دو تلویزیون پخش می‌شود. این محصول تازه، مجله تصویری زنان و خانواده است که به گفته سردبیر آن قرار نیست فقط از زنان و فقط با زنان حرف بزند. تا به امروز چند قسمت از این برنامه پخش شده و کم‌کم شمای کلی آن برای مخاطب مشخص می‌شود. برنامه خط سوم در اولین قسمت خود در هفتم اردیبهشت ماه سراغ هویت و ماهیت زن ایرانی رفت و موضوع آن تصویر بین‌المللی زن ایرانی بود. قسمت دوم نیز به نقش تشکل‌های دانشجویی و نسبت آن با دانشجویان دختر پرداخت. این برنامه نوبی که مدعی است نگاهی دوباره و خط سوم می‌به زن ایرانی پس از انقلاب دارد، در این دو قسمت زنان و دخترانی را هدف گرفته که در اجتماع داخلی و بین‌المللی متمر ثمر بوده‌اند و تجربه زیست اجتماعی و سیاسی پررنگی داشتند؛ این یعنی خط سوم به دنبال مخاطب نخبگانی است. این موضوع در کنار نگاه به زنان و دختران عصر امروز بر اهمیت فعالیت و ایجاد گفت‌وگو در برنامه خط سوم و امثال آن، می‌افزاید.

این مجله تصویری شامل بخش‌های متنوعی است؛ در این دو قسمت اخیر معرفی زنان مؤثر و برتر ایرانی، معرفی کتاب و میز کارشناسی، این برنامه حدوداً یک ساعته را تشکیل دادند. فاطمه قاسم‌پور نماینده و رئیس فراکسیون زنان مجلس شورای اسلامی، میهمان و کارشناس قسمت اول خط سوم بود. بررسی تصویر بین‌المللی زن ایرانی، آن هم بعد از قال و مقال‌های اخراج ایران از کمیسیون مقام زن، بهانه خوبی برای این برنامه بود تا درباره وجوه سیاسی زن ایرانی گفت‌وگو کند. در قسمت دوم، میز کارشناسی خط سوم میزبان سه میهمان

طرح مسائل زنان و خانواده در دیدار دانشجویان با رهبری

اکنون در بسیاری مواقع مسائل زن و خانواده پیش از طرح اصولی با هدف اصلاح و بهبود، دستمایه سیاسی برای اهداف سیاسی می‌شوند و از این جهت ما را بر آن می‌دارند که- نه فقط در تشکل‌های دانشجویی بلکه در فضای کلی کشور- درباره آن‌ها گفت‌وگو کنیم؛ مانند موضوع حجاب که اکنون و پس از وقایع اخیر کشور سهم زیادی بین موضوعات حوزه زنان تشکل‌ها در دیدار با رهبری داشت و به نظر می‌رسد که توجه زیاد در کنار موضوع اعتراضات اجتماعی بود. دانشجویان نیز باید در این زمینه نقش خود را ایفا کنند. دانشجویان باید در این زمینه نقش خود را ایفا کنند. دانشجویان باید در این زمینه نقش خود را ایفا کنند.

شاید بتوان مانع از ایجاد بحران‌هایی که دشمن با استفاده از برای مسائل زنان در کشور ایجاد می‌کند شویم؛ در واقع می‌توان گفت که اکنون در بسیاری مواقع مسائل زن و خانواده پیش از طرح اصولی با هدف اصلاح و بهبود، دستمایه سیاسی برای اهداف سیاسی می‌شوند و از این جهت ما را بر آن می‌دارند که- نه فقط در تشکل‌های دانشجویی بلکه در فضای کلی کشور- درباره آن‌ها گفت‌وگو کنیم؛ مانند موضوع حجاب که اکنون و پس از وقایع اخیر کشور سهم زیادی بین موضوعات حوزه زنان تشکل‌ها داشت و به نظر می‌رسد که توجه زیاد به دلیل قرار گرفتن این موضوع در کنار موضوع اعتراضات اجتماعی بود. دانشجویان نیز باید در این زمینه نقش خود را ایفا کنند. دانشجویان باید در این زمینه نقش خود را ایفا کنند.

دختران، مشارکت اجتماعی زنان... اشاره شد که در مجموع با بررسی متن‌ها به ۱۴ موضوع عمده می‌رسیم که در حیطه مسائل زنان و خانواده بیان شده است. نکته آنجاست که از میان این موضوعات ۸ مورد آن به‌طور خاص فقط در متن سخنران‌های خانم و مابقی نیز مشترک میان سخنران‌های خانم و آقای بوده است. ۶ مورد اشاره شده نیز مسائل مشترک میان حجاب و اعتراضات اجتماعی و پیوند اقتصاد و زندگی اجتماعی است. این مسأله از دو جنبه قابل تأمل است: اول آن که حضور دختران دانشجویی به عنوان نماینده قشری از دانشجویان و با پرچم‌داری مسائل زنان و خانواده اتفاق مبارکی است که این حرکت با بیانات مقام معظم رهبری مبنی بر حل مسائل زنان به دست خود آن‌ها نیز همخوانی خوبی دارد. اگرچه رسم سخنرانی دختران دانشجویی نباید محدود به صرف طرح مسائل زنان و خانواده شود، آن هم زمانی که آن‌ها نماینده قشر وسیع‌تری از دانشجویان هستند اما حضور آنان

فرناز اینانلو

فعال حوزه زنان و خانواده

۲۹ فروردین ۱۴۰۲ در آخرین روزهای بهاری ماه مبارک رمضان به رسم هر ساله، دیدار دانشجویان سراسر کشور با رهبر انقلاب در حسینیه امام برگزار شد. این جلسه با فضایی پویا و سرشار از انرژی جوانی همواره متفاوت‌تر از بسیاری از دیدارهای رهبری با اقشار مختلف شناخته می‌شود که نمایندگان دانشجویان در آن فرصت دارند تا بدون پرده، نقد‌هایی را راپرامون مسائل مختلف کشور و همچنین فکر، نظر و راهکار خود را در مورد مسائلی که در طول فعالیت‌شان به آن رسیده‌اند، در محضر مقام اول کشور عنوان کنند.

در میان موضوع‌های متنوع مطرح شده در این دیدارها، در سال‌های اخیر و بخصوص در نیمه دوم دهه ۹۰ شاهد بروز گفت‌وگو و محور‌هایی نووروی به‌جلودر حوزه زنان و خانواده در متن سخنرانی اتحادیه‌های دانشجویی بوده‌ایم؛ مواردی که طرح آن‌ها در این سطح از جلسات به تکاپو واداشتن تشکل‌ها و دانشگاه‌های بسیاری را به دنبال داشته است. اگرچه در ابتدا تعداد این موضوع‌ها کم بود ولی روند رو به رشد آن در طی سال‌های متمادی نشان از دغدغه‌مند شدن دانشجویان در این حوزه راهبردی و حساس است. امسال نیز محور‌هایی در این حوزه در سخنرانی‌ها مطرح شد اما آنچه در دیدار امسال ملموس بود، تفکیک موضوع‌ها و سخنران‌ها بر اساس جنسیت آن‌هاست؛ به طوری که عمده مسائل زنان از زبان دو سخنران خانم عنوان شده است. در متن سخنرانی امسال نمایندگان تشکل‌ها موضوعاتی از قبیل قوانین مرتبط به زنان و خانواده، جمعیت، مدارس و هویت

